

Målnummer:	Ö5505-13	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2014-12-03		
Rubrik:	En konkursförvaltare har inte fullgjort skyldigheten enligt 7 kap. 1 § fjärde stycket konkurslagen att underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter som kunde medföra jäv för honom. Underlåtenheten har inte i sig ansetts kunna inverka på arvodet.		
Lagrum:	7 kap. 1 §, 8 § och 10 § samt 14 kap. 4 § konkurslagen (1987:672)		
Rättsfall:	NJA 2003 s. 99		

REFERAT

Solna tingsrätt

M2 Engineering AB försattes i konkurs vid Solna tingsrätt. Advokaten L.W. utsågs till förvaltare.

L.W. gav till tingsrätten in upprättat utdelningsförslag och förvaltningsredogörelse, slutredovisning samt arvodesräkning med arbetsredogörelse. Han yrkade att han skulle tillerkännas arvode med 1 335 000 kr, varav 267 000 kr avsåg mervärdesskatt.

Tillsynsmyndigheten (TSM) föreslog i yttrande över förvaltarens avslutningshandlingar att arvodet skulle sättas ned kraftigt på den grunden att konkursen hade föregåtts av en företagsrekonstruktion med L.W. som rekonstruktör, varför denne hade varit jävig som konkursförvaltare.

Tingsrätten (rådmannen Sofia Jungstedt) anförde följande i beslut den 5 juli 2013.

Skäl

Enligt 14 kap. 4 § andra stycket konkurslagen har förvaltaren rätt till skälig ersättning för uppdraget. Vid skälighetsbedömningen ska hänsyn tas till det arbete som uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt boets omfattning. Det åligger förvaltaren att visa att det begärda arvodesbeloppet är skäligt. TSM har, näst efter förvaltaren, den bästa kunskapen om de enskilda konkurserna. Vid rättens prövning av arvodesanspråket bör därför stor betydelse tillmätas TSM:s yttrande.

TSM menar att förvaltaren, genom att inte underrätta TSM om jävsgrundande omständigheter, brustit i sin omsorg och skicklighet vid utförandet av förvaltaruppdraget och att förvaltarens arvode därför kraftigt bör sättas ned. Tingsrätten har sålunda att pröva huruvida jävsgrundande omständigheter har förelegat, och i så fall huruvida förvaltarens arvode därför bör sättas ned.

Har jäv förelegat?

Enligt 7 kap. 1 § tredje stycket konkurslagen får den inte vara förvaltare som står i ett sådant förhållande till gäldenären, en borgenär eller någon annan att det är ägnat att rubba förtroendet för hans opartiskhet. Detsamma gäller om

det i övrigt finns någon omständighet som medför att förtroendet för hans eller hennes opartiskhet kan rubbas. Syftet med bestämmelsen om jäv är att skapa skydd för såväl gäldenären som borgenärerna. Avsikten är också att allmänhetens förtroende för konkursinstitutet ska upprätthållas.

Särskilt förvaltarens relation till gäldenären är känslig. I förarbetena till jävsbestämmelsen har uttalats att det är direkt olämpligt att till förvaltare utse någon som har varit bokförare eller deklarationsmedhjälpare till gäldenären eller har varit revisor i ett aktiebolag som har försatts i konkurs. En rådgivare till gäldenären får anses olämplig som förvaltare om det kan råda tvekan om hans objektivitet, t.ex. när rådgivaren har biträtt gäldenären under en längre tid före konkursutbrottet. En viktig uppgift för förvaltaren är att kritiskt granska gäldenärens förehavanden före konkursen och efterforska om denne har gjort sig skyldig till något brott enligt 11 kap. brottsbalken liksom att lämna uppgift om bl.a. huruvida det har förekommit något sådant förhållande som kan föranleda återvinning till konkursboet och om hur bokföringsskyldigheten fullgjorts (prop. 1988/89:31 s. 11). Om en förvaltare tidigare har företrätt eller hjälpt gäldenären på något sätt finns det risk för att förvaltaren granskar sitt eget förehavande. Sådan misstanke om att förvaltaren inte skulle vara obunden får inte uppstå. HD har ansett att det förelegat hinder att till förvaltare förordna en advokat som konsulterats av gäldenären med anledning av dennes insolvenssituation, varvid gäldenären fått rådet att begära sig i konkurs (NJA 1981 s. 764).

I nu aktuellt fall är det utrett att L.W. två år före konkursutbrottet har varit företagsrekonstruktör i M2 Engineering och att företagsrekonstruktionen pågått i nästan ett år. Vad som generellt kan skilja en rekonstruktör från andra möjliga konkursförvaltare är närmast dennes förhållande till gäldenären. Enligt förarbetena till lagen om företagsrekonstruktion kan en rekonstruktör inte betraktas som uppdragstagare eller biträde till gäldenären. Däremot är det tydligt att uppdraget normalt förutsätter att rekonstruktören engagerar sig i gäldenärens verksamhet. Rekonstruktören ska bl.a. ge gäldenären råd och anvisning beträffande företagets löpande förvaltning samt bedöma och eventuellt ge sitt samtycke till viktigare rättshandlingar. Förvaltaren i en efterföljande konkurs kan komma att pröva transaktioner som rekonstruktören tillrätt samt skäligheten i det av rekonstruktören begärda arvudet för det fall arvudet inte fastställts av rätten. I de flesta fall får man därför utgå från att en rekonstruktör inte bör förordnas till förvaltare i en efterföljande konkurs. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet ska detta dock inte, enligt regeringens mening, alltid hindra att domstolen utser en rekonstruktör till konkursförvaltare. Om t.ex. ett rekonstruktionsförsök avslutas mycket tidigt och rekonstruktören inte har kommit att involveras i gäldenärens ekonomiska transaktioner kan det ändå vara möjligt (prop. 1995/96:5, s. 106).

Tingsrätten konstaterar att företagsrekonstruktionen i M2 Engineering, som pågått under nästan ett år, får anses ha pågått under en förhållandevis lång tid. TSM har anfört att flera omfattande åtgärder vidtagits under M2 Engineering's företagsrekonstruktion, vilka kraftigt förbättrat bolagets ekonomiska ställning. L.W. menar att han inte har deltagit i några beslut överhuvudtaget som har rört bolaget under rekonstruktionen. Tingsrätten finner dock att uppdraget som företagsrekonstruktör i sig allt som oftast innebär ett engagemang i gäldenärens verksamhet. Även om L.W. i detta konkreta fall skulle ha intagit en passiv hållning under rekonstruktionen finns det en väsentlig risk för att hans förtroende som förvaltare är rubbat. Enligt förarbetena till jävsbestämmelsen är det inte nödvändigt för att jäv ska anses föreligga att förtroendet för förvaltaren faktiskt är rubbat. Det räcker att det finns en beaktansvärd risk för att det kan bli det. Mot bakgrund av det anförda finner tingsrätten att det är en jävsgrundande omständighet att L.W. tidigare varit företagsrekonstruktör för M2 Engineering. Detta innebär att jäv har förelegat.

Ska förvaltarens arvode sättas ned?

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att L.W. inte har underrättat TSM om att han tidigare har varit rekonstruktör i M2 Engineering. Enligt 7 kap. 1 § fjärde stycket konkurslagen ska en förvaltare omedelbart underrätta TSM om omständigheter som kan medföra jäv för honom. Enligt ett uttalande av Lagrådet i förarbetena till jävsbestämmelsen (som lämnats utan erinran av departementschefen, se prop. 1988/89:31 s. 15) kan en förvaltares underlåtenhet att i tid underrätta TSM om jävsgrundande omständighet medföra att hans arvode sätts ned eller inverka på bedömningen av hans lämplighet för nya förvaltaruppdrag. Bestämmelsen om att förvaltare ska underrätta TSM om en eventuell jävsgrundande omständighet kan jämföras med bestämmelsen i 7 kap. 10 § konkurslagen. Enligt den är förvaltaren även skyldig att höra TSM i viktigare frågor som berör förvaltningen av boet. Ett åsidosättande av den regeln bör enligt praxis medföra viss nedsättning av arvodet (se bl.a. NJA 2003 s. 99).

En bedömning ska emellertid göras i varje enskilt fall om det finns någon rimlig anledning till att sätta ned arvodet. I förevarande fall har TSM ingenting att anmärka på de åtgärder med tillgångarna eller hur verifikationerna har skötts av L.W. Utöver den omständigheten att konkursförvaltaren inte underrättat TSM om att han varit rekonstruktör i konkursen, och att han därför inte borde ha åtagit sig uppdraget, har TSM inte haft någon erinran hur L.W. har skött sitt arbete. Vidare har det inte framkommit att boet, någon borgenär, eller gäldenären tillfogats någon skada. Det är dock mycket viktigt att förvaltaren i en konkurs är fullkomligt opartisk. Endast en tveksamhet till om det finns anledning till jäv medför en skyldighet att snarast underrätta TSM. Även om förvaltaren själv inte anser jäv föreligga är det viktigt att förvaltaren anmäler frågan till TSM. Det blir sedan TSM som får bedöma om saken ska underställas tingsrättens prövning. Syftet med jävsbestämmelsen är, som tidigare nämnts, att skapa skydd för såväl gäldenären som borgenärerna samt att upprätthålla allmänhetens förtroende för konkursinstitutet. Tingsrätten anser att L.W. genom att dels åta sig uppdraget som förvaltare, dels underlåta att underrätta TSM under de ca två och ett halvt år som konkursen pågått, brustit i sin omsorg och skicklighet vid utförandet av uppdraget. Underlåtenheten att underrätta TSM är inte oväsentlig. Mot bakgrund av vad som ovan redovisats finner tingsrätten att förvaltarens arvode ska sättas ned med drygt en fjärdedel, dvs. 335 000 kr. Arvodet fastställs därför till skäliga 1 000 000 kr, varav 250 000 kr avser mervärdesskatt.

Slut

1. Förvaltarens arvode bestäms till 1 000 000 kr, varav 250 000 kr avser mervärdesskatt.
2. Tingsrätten fastställer utdelningsförslaget, bilaga 1 (här utesluten).

Svea hovrätt

L.W. överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten skulle fastställa det arvode om 1 335 000 kr, varav 267 000 kr avsåg mervärdesskatt, som han som konkursförvaltare hade begärt i M2 Engineering AB:s konkurs.

Hovrätten (hovrättsråden Kerstin Elserth och Sven Jönsson, referent, samt tf. hovrättsassessorn Martin Prosell) anförde följande i beslut den 16 oktober 2013.

Skäl

Hovrätten instämmer i tingsrättens bedömning att L.W., som tidigare under förhållandevis lång tid varit förordnad som företagsrekonstruktör i M2 Engineering AB:s företagsrekonstruktion, på grund av jäv varit förhindrad att åta sig uppdraget som konkursförvaltare i M2 Engineering AB:s konkurs. Hovrätten instämmer även i tingsrättens bedömning att L.W. - även om han

själv gjort en annan bedömning av jävsfrågan - borde ha meddelat Tillsynsmyndigheten om sitt tidigare uppdrag som företagsrekonstruktör. Detta är sådana omständigheter som kan föranleda att en konkursförvaltares arvode ska sättas ned vid den bedömning som ska göras av arvodets skälighet enligt 14 kap. 4 § konkurslagen (se uttalande av Lagrådet, vilket lämnades utan erinran av departementschefen, i förarbetena till jävsbestämmelsen, prop. 1988/89:31 s. 15). Hovrätten anser att det finns anledning att se mycket allvarligt på L.W.'s agerande och att det således finns skäl att sätta ned hans arvode på grund av att han brustit i sin omsorg och skicklighet vid fullgörande av sitt uppdrag.

Vid bedömning av med hur stort belopp arvodet ska sättas ned måste enligt hovrätten främst beaktas syftet med jävsreglerna. I förarbetena till jävsbestämmelsen anges att syftet allmänt sett kan sägas vara att ge garantier för att den som utövar en viss funktion är obunden av egna personliga eller ekonomiska intressen rörande den fråga eller de personer det gäller. Vidare anges att det är viktigt att jävsreglerna medverkar till att det inte ens uppstår misstanke om jäv (prop. 1988/89:31 s. 7). Det centrala momentet i jävsregeln ansågs mot denna bakgrund böra vara att jäv skulle anses vara för handen redan när det föreligger sådant förhållande som är ägnat att rubba förtroendet för förvaltarens opartiskhet, vilket även framgår av bestämmelsens lydelse (samma prop. s. 8). Syftet är således både att skapa skydd för gäldenären och för borgenärerna samt att upprätthålla allmänhetens förtroende för konkursinstitutet.

Vid bedömning av hur allvarligt ett jävsförhållande ska anses vara är det naturligt att utgå från vilken jävsgrundande omständighet som varit för handen och hur allvarligt detta förhållande är. Det finns även skäl att allmänt sett se allvarligare på de fall där konkursboet är av större omfattning i jämförelse med fall då konkursen relativt sett är mindre. Med hänsyn härtill och med beaktande av jävsbestämmelsens centrala betydelse för konkursinstitutets trovärdighet anser hovrätten att det saknas skäl att frångå tingsrättens bedömning avseende avdragets storlek. Tingsrättens beslut i denna del ska därför fastställas.

Vid denna utgång borde tingsrätten däremot inte ha fastställt det utdelningsförslag som konkursförvaltaren hade lagt fram. Utdelningsförslaget var beräknat utifrån förutsättningen att arvodesyrkandet skulle fastställas. Genom nedsättningen av förvaltararvodet har dock ytterligare medel blivit tillgängliga för fordringsägarna i konkursen. Enligt 11 kap. 7 § tredje stycket konkurslagen skulle tingsrätten vid denna bedömning gjort behövliga ändringar i utdelningsförslaget (eller - vilket inte är aktuellt i detta fall - återförvisat ärendet till förvaltaren). När så inte skett föreligger, i enlighet med grunderna för bestämmelsen i 14 kap. 9 § andra stycket konkurslagen, skäl för att återförvisa målet i denna del till tingsrätten. Det ankommer på tingsrätten att vidta de åtgärder som krävs med anledning av detta beslut.

Beslut

1. Hovrätten meddelar prövningstillstånd.
2. Hovrätten fastställer tingsrättens beslut under punkten 1 om förvaltararvode.
3. Hovrätten återförvisar målet till tingsrätten för att göra den ändring i beslutet om fastställelse av utdelning som föranleds av beslutet i arvodesfrågan.

Högsta domstolen

L.W. överklagade och yrkade att HD skulle fastställa hans arvode till 1 335 000 kr inklusive mervärdesskatt.

Kronofogdemyndigheten motsatte sig att hovrättens beslut ändrades.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Anna Eleblad, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut.

Skäl

Bakgrund och frågan om jäv

1. L.W. har under ca ett års tid varit rekonstruktör i M2 Engineering AB. Rekonstruktionen upphörde två år och fem månader innan konkursutbrottet.
 2. Den som står i ett sådant förhållande till gäldenären, en borgenär eller någon annan att det är ägnat att rubba förtroendet för hans opartiskhet i konkursen får enligt bestämmelsen i 7 kap. 1 § tredje stycket konkurslagen inte vara förvaltare. Detsamma gäller om det i övrigt finns någon omständighet som medför att förtroendet för hans opartiskhet rubbas. En förvaltare har en skyldighet att omedelbart underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter som kan medföra jäv för honom.
 3. Jävsbestämmelsen syftar till att ge garantier att förvaltaren är obunden av personliga intressen i konkursen och skapa skydd för gäldenären och borgenärerna. Jävsreglerna ska medverka till att det inte ens uppstår misstanke om att förvaltaren är partisk. För jävsbestämmelsens tillämpning är det inte nödvändigt att förtroendet för förvaltaren verkligen är rubbat. Det är tillräckligt att det typiskt sett finns en beaktansvärd risk för det (prop. 1988/89:31 s. 10).
 4. En rekonstruktör ska undersöka om den verksamhet som gäldenären bedriver kan fortsättas helt eller delvis och i så fall hur detta kan ske. För att det arbetet ska bli meningsfullt bör rekonstruktören arbeta i nära kontakt med gäldenärsbolaget och borgenärerna.
 5. När lagen om företagsrekonstruktion infördes behandlades frågan om en rekonstruktör skulle kunna utses till förvaltare i förarbetena. Regeringen ansåg att enbart det förhållandet att en person haft uppdrag som rekonstruktör inte bör lägga hinder i vägen för att utse honom till förvaltare i en efterföljande konkurs. I de flesta fall bör man kunna utgå från att en rekonstruktör inte bör förordnas som förvaltare, men det finns fall då bedömningen kan bli en annan (prop. 1995/96:5 s. 105 f.).
 6. Det finns således ett visst utrymme för att en rekonstruktör ska kunna förordnas som förvaltare. Utrymmet för det torde i praktiken vara mycket litet. För att det ska vara aktuellt så ska rekonstruktionen ha pågått under en mycket begränsad tid. M2 Engineering AB var föremål för rekonstruktion under ett års tid. Oaktat att L.W. anser att han inte deltagit i beslut beträffande bolaget så har han ändå genom sitt uppdrag fått insikt och kunskap om bolaget. På grund av det föreligger omständigheter som är ägnade att rubba förtroendet för hans opartiskhet. L.W. var därför på grund av jäv förhindrad att vara förvaltare i konkursen.
 7. En förvaltare har en skyldighet att omgående underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter som kan medföra jäv. L.W. har brustit i den skyldigheten eftersom han inte kontaktat tillsynsmyndigheten. Vid prövningen av förvaltarens arvode bör denna brist läggas honom till last (jfr prop. 1988/89:31 s. 15).
- Arvodet
8. Av 14 kap. 4 § andra stycket konkurslagen följer att arvodet till förvaltaren inte får bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt

boets omfattning kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget. En omständighet som kan vara av betydelse är de resultat som förvaltaren uppnått (se NJA 1999 s. 665).

9. I rättsfallet NJA 2003 s. 99 har förvaltarens arvode satts ned när förvaltaren åsidosatt skyldigheten att höra tillsynsmyndigheten i en viktigare fråga. HD ansåg att en sanktionering av skyldigheten genom möjlighet till avdrag på arvodet kan förmodas främja att den iakttas. Genom avgörandet ges ett utrymme för rätten att sanktionera bl.a. brister och felaktigheter från förvaltarens sida.

10. En nedsättning av arvodet kan uppfattas som en påföljd för brister och felaktigheter, särskilt om nedsättningen avser en betydande del av det yrkade arvodet. Rätten måste dock, i den skälighetsbedömning som görs enligt 14 kap. 4 § konkurslagen, granska och pröva det arbete som förvaltaren utfört. Anses förvaltaren ha brustit i skicklighet eller i omsorg finns möjligheten att sätta ned arvodet.

11. Förarbetena eller praxis ger inte någon vägledning kring i vilken omfattning ett arvode ska sättas ned. Vid bestämmande av arvodets skälighet måste rätten göra en helhetsbedömning där bl.a. boets omfattning, konkursens komplexitet och det resultat som förvaltaren uppnått är av betydelse. Den avgörande omständigheten måste dock vara det sätt och i vilken omfattning förvaltaren brustit i omsorg och skicklighet.

12. Det är mycket allvarligt att L.W. inte har underrättat tillsynsmyndigheten beträffande omständigheterna hänförliga till jävet. Hans bedömning i jävsfrågan har därmed inte underställts någon annans prövning. Konkursen har emellertid varit omfattande och tillsynsmyndigheten har inte haft någon synpunkt på hur förvaltaren skött arbetet i övrigt. Arvodet bör därför sättas ned med skäliga 200 000 kr, varav 40 000 kr avser mervärdesskatt.

13. En höjning av arvodet medför att utrymmet för utdelning till borgenärerna minskar i motsvarande mån. Eftersom hovrätten återförvisat frågan om fastställande av utdelningsförslag till tingsrätten lämnas den frågan över till tingsrätten för bedömning.

HD:s avgörande

HD ändrar hovrättens beslut på det sättet att arvodet till L.W. bestäms till 1 135 000 kr, varav 227 000 kr utgör mervärdesskatt.

Frågan om fastställande av utdelningsförslaget återförvisas till tingsrätten för prövning.

HD (justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, referent, Göran Lambertz, Dag Mattsson och Anders Eka) meddelade den 3 december 2014 följande beslut.

Skäl

Bakgrund

1. L.W. var under cirka ett år företagsrekonstruktör i M2 Engineering AB. Rekonstruktionen upphörde två år och fem månader innan bolaget försattes i konkurs och L.W. utsågs till konkursförvaltare.

2. Domstolarna har funnit att L.W. på grund av uppdraget som rekonstruktör har varit förhindrad att åta sig uppdraget som konkursförvaltare, och att han borde ha underrättat tillsynsmyndigheten om sitt tidigare uppdrag, samt att hans underlåtenhet i detta avseende medför att det finns skäl att sätta ned hans arvode på grund av att han har brustit i omsorg och skicklighet vid fullgörande av sitt uppdrag som konkursförvaltare. Arvodet har satts ned med

335 000 kr till 1 000 000 kr.

Frågorna om jäv och underrättelseskyldighet

3. Enligt 7 kap. 1 § tredje stycket konkurslagen får den inte vara förvaltare som står i ett sådant förhållande till gäldenären, en borgenär eller någon annan att det är ägnat att rubba förtroendet för hans opartiskhet i konkursen. Detsamma gäller om det i övrigt finns någon omständighet som medför att förtroendet för hans opartiskhet kan rubbas. Enligt paragrafens fjärde stycke har en förvaltare en skyldighet att omedelbart underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter som kan medföra jäv för honom.

4. Bestämmelsen om jäv syftar till att ge garantier för att förvaltaren är obunden av personliga intressen i konkursen och skapa skydd för gäldenären och borgenärerna. För bestämmelsens tillämpning är det inte nödvändigt att förtroendet för förvaltaren verkligen är rubbat. Det är tillräckligt att det typiskt sett finns en beaktansvärd risk för det (prop. 1988/89:31 s. 10).

5. En företagsrekonstruktör ska enligt 1 kap. 2 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion undersöka om den verksamhet som gäldenären bedriver kan fortsättas helt eller delvis och i så fall hur detta kan ske samt om det finns förutsättningar för gäldenären att träffa en ekonomisk uppgörelse med borgenärerna. Han har vidare bl.a. att ge anvisningar till gäldenären om hur verksamheten ska bedrivas (2 kap. 14 § andra stycket) och bedöma om gäldenären ska tillåtas att vidta vissa transaktioner (2 kap. 15 §). En rekonstruktörs arbete förutsätter således en nära kontakt med gäldenären och borgenärerna.

6. En konkursförvaltare ska bl.a. undersöka huruvida det har förekommit något sådant förhållande som kan föranleda återvinning (jfr 7 kap. 15 § första stycket 2 konkurslagen) och även i andra hänseenden granska gäldenärens tidigare verksamhet. Denna granskningsskyldighet innebär att om förvaltaren har varit rekonstruktör, så kan han komma att som förvaltare i en efterföljande konkurs behöva granska egna överväganden och beslut under rekonstruktionen. Sådan självgranskning är inte förenlig med kravet på opartiskhet och oberoende.

7. Frågan om en rekonstruktör kan utses till förvaltare i en efterföljande konkurs behandlas i förarbetena till lagen om företagsrekonstruktion. Regeringen ansåg att man i de flesta fall bör kunna utgå från att en rekonstruktör inte bör vara förvaltare i en näringsidkares efterföljande konkurs, men bedömningen kan också bli en annan (prop. 1995/96:5 s. 105 f.).

8. Det ska således göras en individuell bedömning i frågan om jäv föreligger att vara konkursförvaltare på grund av tidigare uppdrag som rekonstruktör. Vid den bedömningen kan ett flertal faktorer få betydelse, bl.a. hur lång tid rekonstruktionen har pågått och de åtgärder som då har vidtagits, hur lång tid som har förflutit från det att rekonstruktionen avslutades fram till konkursutbrottet och resultatet av rekonstruktionen.

9. I förevarande fall pågick visserligen rekonstruktionen under relativt lång tid - cirka ett år - men det hade förflutit två år och fem månader efter dess avslutande fram till konkursbeslutet, och rekonstruktionen synes ha varit framgångsrik. Det fanns såvitt framkommit inga utestående frågor som kunde medföra att L.W. skulle komma att behöva ägna sig åt granskning av egna åtgärder under rekonstruktionen. Detta talar för att L.W. inte på grund av jäv var förhindrad att åta sig förvaltaruppdraget och att hans bedömning i den frågan var riktig.

10. Under alla förhållanden har L.W. varit skyldig att underrätta tillsynsmyndigheten om sitt tidigare uppdrag, så att myndigheten - och i förlängningen även domstolen och andra berörda - kunde göra en egen bedömning i jävsfrågan. Frågan är om underlåtenheten kan medföra att hans arvode ska sättas ned.

Frågan om arvodesbestämningen

11. Enligt 14 kap. 4 § första stycket konkurslagen fastställs arvode till konkursförvaltare av rätten. I paragrafens andra stycke föreskrivs att arvodet inte får bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt boets omfattning kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget. Det är alltså förvaltarens utförande av förvaltningen av konkursboet som ska arvoderas efter skälighet, och brister i det utförda arbetet kan då inverka på vad som är skäligt arvode.

12. Ett åsidosättande av underrättelseskyldigheten enligt 7 kap. 1 § fjärde stycket konkurslagen låter sig inte hänföras till något visst arbetsmoment, vars arvodering skulle kunna påverkas av underlåtenheten. Det föranleder frågan om likväl en arvodesreduktion är möjlig.

13. Vid jävsbestämmelsens tillkomst gjorde Lagrådet ett uttalande - som departementschefen lämnade utan erinran - om att det vid prövningen av en jävig förvaltares arvode kunde komma att läggas honom till last att han inte underrättat tillsynsmyndigheten om de jävsgrundande omständigheterna (prop. 1988/89:31 s. 15 f.). Det finns däremot inget direkt lagstöd för att arvode till konkursförvaltare kan reduceras till följd av att förvaltaren inte har iakttagit sin skyldighet enligt 7 kap. 1 § fjärde stycket konkurslagen, att underrätta tillsynsmyndigheten om omständigheter som kan medföra jäv för honom att vara konkursförvaltare.

14. Det framstår som osäkert hur Lagrådets uttalande ska uppfattas. Möjligen har tanken varit att om ett jäv har påverkat förvaltningen, så kan en underlåtenhet att iaktta underrättelseskyldigheten inverka vid prövningen av arvodet. Men om det inte är fallet måste en nedsättning av arvodet på grund av att underrättelseskyldigheten inte har fullgjorts uppfattas som endast en sanktion för underlåtenheten. Det kan ifrågasättas om en sådan sanktion kan vara att jämställa med ett straff, i vart fall om arvodet sätts ned med ett inte obetydligt belopp. För en sådan sanktion torde i så fall krävas stöd i lag (jfr NJA 2003 s. 99, som avser en annan situation).

15. Det anförda leder till slutsatsen att en konkursförvaltares åsidosättande av underrättelseskyldigheten rörande jävsgrundande omständigheter inte i sig kan medföra en reduktion av det arvode han ska tillerkännas enligt 14 kap. 4 § konkurslagen. Det gäller oavsett om det i efterhand visar sig att han faktiskt har varit jävig. En annan sak är att en underlåtenhet att iaktta skyldigheten att anmäla jävsgrundande omständigheter kan inverka på bedömningen huruvida vederbörande i fortsättningen är lämplig för förvaltaruppdrag.

16. I förevarande fall har, såvitt framgår, konkursförvaltningen skötts utan anmärkning. Det saknas därför stöd för att sätta ned det av L.W. begärda arvodet. Överklagandet ska alltså bifallas.

17. Med denna utgång är utrymmet för utdelning till borgenärerna detsamma som enligt det av tingsrätten fastställda utdelningsförslaget. Hovrättens beslut om återförvisning i den delen ska därför upphävas.

HD:s avgörande

Med ändring av hovrättens beslut under punkten 2 fastställer HD arvodet till L.W. till 1 335 000 kr, varav 267 000 kr utgör mervärdesskatt.

HD upphäver hovrättens beslut under punkten 3, till följd varav det av tingsrätten fastställda utdelningsförslaget står fast.

HD:s beslut meddelat: den 3 december 2014.

Mål nr: Ö 5505-13.

Lagrum: 7 kap. 1, 8 och 10 §§ samt 14 kap. 4 § konkurslagen.

Rättsfall: NJA 2003 s. 99.

Sökord: Arvode till konkursförvaltare; Jäv; Företagsrekonstruktör
